

٢٠١٧



وزارت فرهنگ و آموزش عالی
دانشگاه علوم و فنون مازندران

پایان نامه

قطع کارشناسی ارشد

رشته :

مهندسی صنایع

بررسی اثرات اقتصادی اختلالات برق در شبکه های توزیع
(مطالعه موردی شرکت برق منطقه ای باختر)

استاد راهنمای :

دکتر احمد جعفری صمیمی

استاد مشاور :

دکتر حسن آبرووش

دانشجو :

علی دلغان

تقدیم

به

دهمه آنان که از فرمن علم و دانش و معرفت‌دانش فوشه اند ناچیز برجیده اند.

به

آنادکه دل‌سوزانه، به ریا و به توقع به ملت نجیب، اصیل و سرفراز ایران اسلامی خدمت می‌کنند.

به

سر بازان کهنام امام زمان (عج) که دست خائین به این مرز و بوم را قطع کرده و غارتگران بیت‌المال مسلمین را در هر شغل و لباسی رسوا و به سزا فیضان و اعمال ذشت و پلیدشان مدد رسانند.

به

هموطنان فون گرمه و دریا دل شمالی ام که دو سال از بعترین لحظات زندگی ام را برخوان به دریغ محبت و گذشت و صفا و صمیمیت‌شان مهمنان بودم، و سوغات من از این دیوار همیشه بسوار، خاطراتی به طراوت و وسعت کوهها سر بلند و جنگلهای سر سبز و دریا پر تلاطم و خروشان مازندران و در بیک‌کلام خاطر من از این دمه خوبی همیشه یاد است و یاد است و یاد.

به

پدر و مادرم که سایه عزت بخششان برایم
هر لحظه شکر است و شکر است و شکر.

به

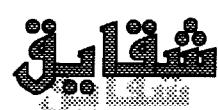
همسر عزیز و بزرگوارم که تمام سفتی‌های دوران تحصیلم را با بردهاره، متناسب و سعاده، صدر تحمل نموده و مشوقی خردمند برایم بودند و سهم من از این دمه لطف تنها شرم است و شرم است و شرم.

به

دوست و برادر بسیار عزیز و بزرگوارم، بهروز بیرانوند که نقطه عطفی است فراموش نشدنی در زندگی من و من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق.

وبه

کل نوشکفته ام



سپاسگزاری:

اینک که در پرتو عنایات خداوند متعال توفیق چشیدن جرعه ای ناچیز از دریای بیکران حکمت و دانش اساتید گرانمایه خود را یافته و تحصیلات خود را در مقطع کارشناسی ارشد به پایان رسانده ام ، بر خود لازم و فرض میدانم از راهنماییها ای حکیمانه و راهگشای استاد گرانقدر و محقق ارزشمند مسائل اقتصادی . استاد نمونه کشور در سال ۱۳۷۴ . رئیس دایرة تحصیلات تكمیلی و دانشکده علوم اقتصادی و اجتماعی دانشگاه مازندران ، جناب آقای **دکترو احمد مجعفری صمیمه** ، که در زمینه مسائل اقتصادی تحقیق حاضر راهنمایی خوب و شایسته برایم بودند تشکر و قدر دانی نمایم. بدون شک کسوت شاگردی ایشان افتخاری ارزشنه و خاطره ای فراموش ناشدنی در دوران دانشجویی اینجانب است .

حسن توجه و دقت نظر استاد بسیار عزیز و بزرگوار جناب آقای **دکترو حسن**

آبرووشر عضو هیئت علمی- صنعتی و رئیس دانشکده مهندسی برق دانشگاه مازندران که با حوصله و سعة صدر خود ، مشاور و راهنمای مؤثر در زمینه مسائل الکتریکی تحقیق بودند از حد سپاس و ستایش بالاتر است . در کمال تواضع و فروتنی اذعان دارم که راهنماییهای بیدریغ ایشان که در هر حالی از آنها بهره جسته ام علاوه بر رفع بسیاری از کمی ها و کاستیهای موجود ، کمک مؤثری در به نتیجه رسیدن تحقیق بوده است .

در خصوص گرد آوری اطلاعات از کمکهای بی شائبه کارکنان امور انتقال لرستان ، شرکت برق منطقه ای باختر و شرکت توزیع برق استان لرستان بویژه آقایان : **مهندسر حبیب ا... معتمدی** (مدیر امور انتقال لرستان) ، **مهندسر حاجی رضا تیموری** (مدیر عامل شرکت توزیع برق استان لرستان) ، **وحیم عباسی** (مدیر روابط عمومی شرکت برق منطقه ای باختر) ، **علی مراد حیدری** ، **قاسم صادقی** ، **هبت ا... علائی** ، **جمعه مالزیروی** ، **مهندسر حیدر جعفری گله دار** ، **احمد بابلی** ، **مهندسر محمد رحمنیپوری** ، **خدامروت نصرتی** ، **صیدی سپهوند** ، همچنین خواهران بزرگوارم ، خانمهای : **هزگان حسنوند** ، **فاطمه سپهوند** و خلاصه کلیه عزیزانی که به نحوی از انحا در تهیه این مجموعه سهمی داشته و ذکر نامشان در این مختصر میسر نیست کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم.

چکیده:

بررسی اثرات اقتصادی اختلالات برق در شبکه های توزیع

۱) مطالعه موردنی شرکت برق منطقه ای باخته

توسط: علی دلفان

۲) هر عاملی که باعث افزایش یا کاهش دامنه ولتاژ و یا تغییر فرکانس برق در شبکه توزیع شود و یا موجب قطع کامل برق مصرف کنندگان گردد، اختلال در شبکه توزیع نامیده میشود.

تحقیق و مطالعه پیرامون عوامل فوق، تعیین میزان ضرر و زیان ناشی از آنها و در نهایت ارائه راهکارهای عملی مناسب برای کاهش یا حذف این عوامل برای شرکتهای توزیع برق دارای اهمیت ویژه ای است.

جهت بررسی پدیده مضر اختلالات برق در شبکه های توزیع از روش L.O.K.P.D.M (loss of k.v.a per disturbance method) یا کیلوولت آمپر از دست رفته به ازای هر واحد اختلال استفاده شده است. در این پایان نامه میزان خاموشی شبکه های توزیع تحت پوشش شرکت برق منطقه ای باخته که یکی از قطبها بسیار مهم و حساس صنعتی در کشور محسوب میگردد، در سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۷ با استفاده از روش مذکور برآورد گردیده است.

بر اساس نتایج بدست آمده از این تحقیق با وجودی که تعداد اختلالات برق در شبکه های توزیع فشار ضعیف از شبکه های توزیع ۲۰ کیلوولت بیشتر بوده است، میزان خاموشی در شبکه های ۲۰ کیلوولت در سال مذکور تقریباً ۱۰ برابر شبکه های توزیع فشار ضعیف برآورد شده است. میزان خاموشی بدست آمده برای هر مشترک سالانه در حدود ۲۶۰ کیلووات ساعت می باشد که این رقم بیش از ۵,۵ درصد نیاز مصرف و تقریباً ۰,۰۵ برابر استانداردهای جهانی است.

در پایان تحقیق راه حلهای مناسبی جهت کاهش خاموشی ناشی از اختلالات برق و در

نتیجه افزایش درآمد شرکتهای توزیع ارائه شده است.)
→

لیست جداول

صفحه	جدول
۳۸	-۱-۳ مقایسه آمار اختلالات برق شبکه فشار ضعیف استان لرستان در سالهای ۷۵ تا ۷۷
۴۵	-۲-۳ مقایسه آمار اختلالات برق شبکه فشار متوسط استان لرستان در سالهای ۷۵ تا ۷۷
۵۵	-۱-۴ خلاصه محاسبات کیلووات ساعت خاموشی شبکه های فشار ضعیف استان لرستان
۵۶	-۲-۴ خلاصه محاسبات کیلووات ساعت خاموشی شبکه های فشار متوسط استان لرستان
۵۷	-۳-۴ خلاصه اطلاعات و محاسبات مربوط به خاموشی در شبکه های توزیع استان لرستان
۵۹	-۴-۴ خلاصه وضعیت خاموشی در شبکه های توزیع برق باختر در سال ۱۳۷۵
۶۰	-۵-۴ خلاصه وضعیت خاموشی در شبکه های توزیع برق باختر در سال ۱۳۷۶
۶۰	-۶-۴ وضعیت تعریفه های ششگانه برق باختر در سال ۱۳۷۵
۶۰	-۷-۴ وضعیت تعریفه های ششگانه برق باختر در سال ۱۳۷۶
۶۲	-۸-۴ خلاصه محاسبات بررسی اقتصادی خاموشی در شبکه های توزیع برق باختر در سال ۷۵
۶۲	-۹-۴ خلاصه محاسبات بررسی اقتصادی خاموشی در شبکه های توزیع برق باختر در سال ۷۶

(پنج)

هیوست جداول هیوست

صفحه	جلول
۱۰۲	شماره ۱ خلاصه وضعیت استانهای لرستان ، مرکزی و همدان تا پایان سال ۱۳۷۵
۱۰۳	شماره ۲ آمار اختلالات برق شبکه های فشار ضعیف استان لرستان در سال ۱۳۷۵
۱۰۴	شماره ۳ آمار اختلالات برق شبکه های فشار ضعیف استان لرستان در سال ۱۳۷۶
۱۰۵	شماره ۴ آمار اختلالات برق شبکه های فشار ضعیف استان لرستان در سال ۱۳۷۷
۱۰۶	شماره ۵ آمار اختلالات برق شبکه های فشار متوسط استان لرستان در سال ۱۳۷۵
۱۰۷	شماره ۶ آمار اختلالات برق شبکه های فشار متوسط استان لرستان در سال ۱۳۷۶
۱۰۸	شماره ۷ آمار اختلالات برق شبکه های فشار متوسط استان لرستان در سال ۱۳۷۷

فهرست محتوا

صفحه	شکل
۲۹	۱-۳
۲۹	۲-۳
۶۷	۱-۴
۶۸	۲-۴
۶۹	۳-۴
۷۰	۴-۴
۷۱	۵-۴
۷۲	۶-۴
۷۳	۷-۴
۷۴	۸-۴
۷۵	۹-۴
۷۶	۱۰-۴
۷۷	۱۱-۴
۷۸	۱۲-۴
۷۹	۱۳-۴
۸۰	۱۴-۴
۸۱	۱۵-۴
۸۲	۱۶-۴
۸۳	۱۷-۴
۸۴	۱۸-۴
۸۵	۱۹-۴
۸۶	۲۰-۴

فهرست مطالب

عنوان	صفحة
فصل اول	
	مقدمه
۲	کلیات -۱-۱
۲	هدف تحقیق -۲-۱
۳	اهمیت تحقیق -۳-۱
۴	اهمیت شرکت برق منطقه‌ای با ختر -۱-۳-۱
۵	فرضیات تحقیق -۴-۱
۵	خلاصه مطالب تحقیق -۵-۱
فصل دوم	
مرواری بر ادبیات موضوع	
۸	مقدمه -۱-۲
۸	تحقیقات انجام شده در خصوص اختلالات برق -۲-۲
فصل سوم	
روش تحقیق ، جمع آوری اطلاعات و معرفی الگو	
۱۱	اهمیت و نقش سیستمهای توزیع -۱-۳
۱۱	عوامل مؤثر در طراحی و انتخاب شبکه‌های توزیع انرژی الکتریکی -۲-۳
۱۲	مشکلات عمومی شبکه‌های توزیع -۳-۳
۲۰	مشکلات خاص شبکه‌های توزیع استان لرستان -۴-۳
۲۵	ضرورت تثبیت ولتاژ و جلوگیری از نوسانات آن -۵-۳
۲۶	روشهای تنظیم ولتاژ -۶-۳
۲۶	قابلیت اطمینان سیستمهای عرضه کننده برق -۷-۳

۲۷	انواع خسارات خاموشی	-۸-۳
۲۷	انتظار پایین از قابلیت اطمینان سیستم	-۱-۸-۳
۲۸	انتظار بالا از قابلیت اطمینان سیستم	-۲-۸-۳
۲۹	قابلیت اطمینان بهینه سیستمهای عرضه کننده برق	-۹-۳
۳۰	مروری بر روش‌های برآورد هزینه خاموشی	-۱۰-۳
۳۰	برآورد بر اساس تمايل به پرداخت	-۱-۱۰-۳
۳۱	برآورد بر اساس تاثیرات خاموشی بر تولید کالاهای خدمات	-۲-۱۰-۴
۳۱	کاربرد هزینه‌های خاموشی	-۱۱-۳
۳۱	برنامه ریزی تولید	-۱-۱۱-۳
۳۲	شبکه توزیع و فوق توزیع	-۲-۱۱-۳
۳۲	بهره برداری	-۳-۱۱-۳
۳۲	نرخ گذاری	-۴-۱۱-۳
۳۲	شناسایی و تجزیه و تحلیل اختلالات برق در شبکه‌های توزیع	-۱۲-۳
۳۳	نوسانات برق	-۱-۱۲-۳
۳۴	قطع برق	-۲-۱۲-۳
۳۵	معرفی نمونه آماری مورد تحقیق	-۱۳-۳
۳۵	اختلافات برق و عوامل ایجاد آنها در شبکه‌های توزیع استان لرستان	-۱۴-۳
۳۵	شبکه‌های توزیع فشار ضعیف	-۱-۱۴-۳
۴۳	شبکه‌های توزیع فشار متوسط	-۲-۱۴-۳
۴۷	معرفی الگو	-۱۵-۳
۴۷	روش برآورد کیلووات ساعت خاموشی شبکه‌های توزیع	-۱-۱۵-۳
۵۰	تخمین تابع خاموشی	-۲-۱۵-۳

فصل چهارم

یافته‌های تحقیق

۱-۴ مقدمه

(نه)

عنوان		صفحة
-------	--	------

برآورد خاموشی شبکه های توزیع استان لرستان	-۲-۴	۵۳
بررسی وضعیت تعرفه های برق در شبکه های توزیع برق با ختر	-۳-۴	۵۸
بررسی اقتصادی خاموشی در شبکه های توزیع برق با ختر	-۴-۴	۶۱
تحلیل آماری نتایج و فرضیات تحقیق	-۵-۴	۶۳

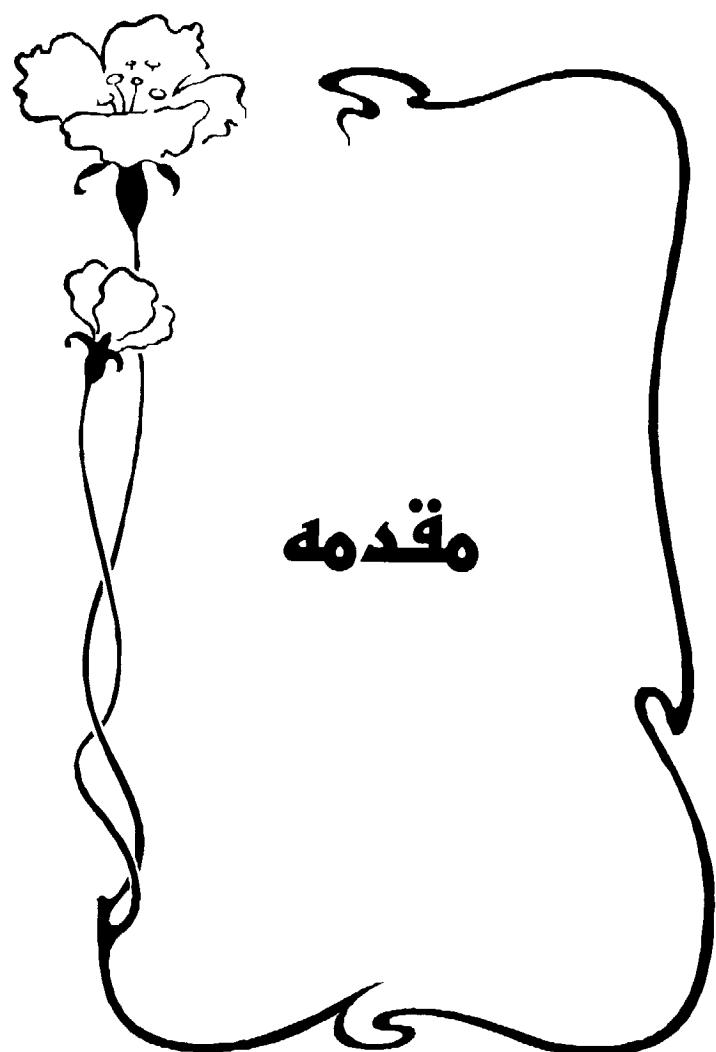
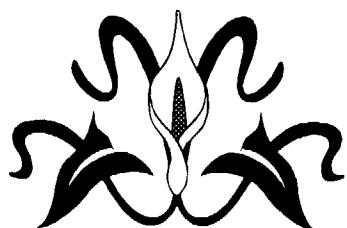
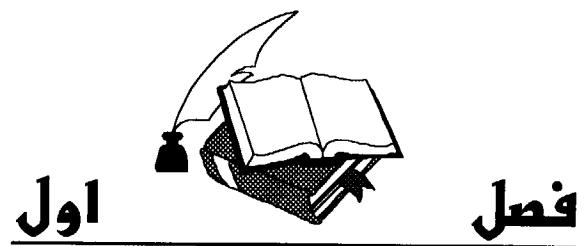
فصل پنجم

خلاصه ، نتیجه گیری و پیشنهادات

مقدمه	-۱-۵	۸۸
دسته بندی کلی اثرات اختلالات برق	-۲-۵	۸۸
اثرات فنی و اقتصادی - اجتماعی اختلالات برق	-۳-۵	۸۹
اثرات فنی اختلالات برق در شبکه	-۱-۳-۵	۸۹
اثرات اقتصادی - اجتماعی اختلالات برق	-۲-۳-۵	۸۹
بررسی اثرات مهم فنی و اقتصادی-اجتماعی اختلالات برق	-۴-۵	۹۰
نتایج	-۵-۵	۹۲
پیشنهادات	-۶-۵	۹۷
پیوستها		

فهرست مراجع

ABSTRACT



۱-۱-کلیات :

اهمیت و نقش انرژی الکتریکی امروزه بر هیچکس پوشیده نیست . انرژی الکتریکی به عنوان یک انرژی همه منظوره ، فراگیر و ضروری در عین حالیکه با قیمت نسبتاً "بالائی" سیکل تولید ، انتقال و توزیع را پشت سر می گذارد . مسیری نسبتاً پیچیده را نیز باید از میان تجهیزات الکتریکی چرخه مذبور طی کند تا در دسترس مصرف کنندگان قرار گیرد .
به جرأت می توان گفت که توزیع انرژی الکتریکی در مقایسه با سایر رده ها (تولید و انتقال) از اهمیت بیشتر و والاتری برخوردار است چرا که کیفیت و کمیت انرژی الکتریکی مصرفی تا حدود زیادی بستگی به رعایت اصول فنی و مهندسی در طراحی و بهره برداری شبکه های توزیع دارد .

از طرفی شریان جاتی استقلال ، ثبات سیاسی و اجتماعی ، رفاه عمومی ، رشد صنعتی و بسیاری از نیازهای دیگر هر جامعه ای در گرو عملکرد صحیح و اصولی چرخه عظیم تولید ، انتقال و توزیع انرژی الکتریکی آن کشور است . شاید به همین علت است که امروزه یکی از شاخصهای جهانی رشد و توسعه اقتصادی کشورها مصرف سرانه انرژی الکتریکی است .
در کشور پهناور ما منابع سرشار تولید انرژی الکتریکی از جمله آب ، نفت ، گاز ، باد ، انرژی نورانی خورشید ، فضولات حیوانی و صنعتی و ... به وفور یافت می شود اما واقعیت تلخی است که هرگز قدر این منابع گرانقیمت را ندانسته و استفاده های لازم را از انرژی آنها نکرده ایم .

۱-۲-هدف تحقیق :

بعلت ضریب اطمینان پائین شبکه های انتقال و توزیع انرژی الکتریکی کشور ، از جمله زمانهای طولانی قطع برق و عدم هماهنگی صحیح و اصولی بین تولید و تقاضای برق ، نارضایتی مصرف کنندگان انرژی الکتریکی در کشور ، نسبتاً "بالاست .

بدلیل مشکلات خاصی که در شبکه های توزیع وجود دارد روزانه شاهد اختلالات بسیار زیادی در این شبکه ها هستیم که هم خساراتی برای مصرف کنندگان در پی دارد و هم ضرر و زیان زیادی برای شرکتهای توزیع برق ایجاد میکند .

تحقیق و مطالعه پیرامون مبالغه ریالی و بعبارت دیگر بررسی اثرات اقتصادی این اختلالات شاید شایسته ترین راهکار برای تصمیم گیریهای کلی و اصولی مسئولین شرکتهای برق باشد .

۱-۳-۱- اهمیت تحقیق :

صنعت برق به عنوان یکی از حساسترین صنایع استراتژیک و مادر، نقش بسزایی در رشد و بالندگی صنعتی کشورها دارد. بعلاوه بعنوان یکی از پرهزینه‌ترین صنایع دنیا همیشه جایگاه خاص و پر اهمیت خود را داراست.

در ایران نیز این صنعت زیر بنائی و مهم علاوه بر تامین انرژی الکتریکی مصرف کننده‌های مختلف، کلید گردش صنایع کشور را نیز در ابعاد وسیع به خود اختصاص داده است. در این بین پدیده اختلالات برق بعنوان یک عامل مزاحم می‌باشد مورد توجه قرار گیرد.

اختلال برق در یک مفهوم کلی عبارتست از هر گونه عاملی که باعث بهم خوردن کمیت یا کیفیت انرژی الکتریکی می‌شود و این عوامل دو گونه اند:

۱- عواملی که باعث قطع برق می‌شوند.

۲- عواملی که باعث نوسان برق (ولتاژ) می‌گردند.

با دقت نظر بیشتر ملاحظه می‌شود که در هر دو صورت فوق، مصرف کنندگان برق متضرر می‌گردند، چراکه اکثر تجهیزات برقی از ولتاژ غیر عادی حفاظت شده و به هنگام نوسان ولتاژ از مدار خارج می‌گردند.

خاموشی فرایندی بسیار پیچیده است و محاسبه هزینه‌های خاموشی نیز بادشواریهای فراوانی همراه است. هزینه خاموشی از یک سو تحت تاثیر عوامل اصلی تعیین کننده آن (از قبیل: زمان وقوع، طول خاموشی، تعداد دفعات خاموشی و...) قرار می‌گیرد و از طرف دیگر شرایط و محیطی که خاموشی در آن واقع می‌گردد عامل عمدۀ و تعیین کننده هزینه‌های خاموشی است.

مطالعات انجام شده توسط محققین نشان داده است که علاوه بر روش محاسبه خاموشی، پایگاه اطلاعاتی مناسب و مکان انجام مطالعه نیز تاثیر قابل توجهی در میزان هزینه خاموشی بدست آمده داشته است (صادقی حسین، ۱۳۷۰، به بعد، صص ۲۱-۱).

همچنین از دیدگاه اقتصادی خاموشی علاوه بر آنکه مصرف کنندگان برق را تحت تاثیر قرار داده و زیانهای قابل توجهی متجه آنان می‌سازد، موجب تحمیل خسارات زیادی بر سیستم عرضه کننده برق نیز می‌شود، چراکه سیستم برای جلوگیری از خاموشی ناچار خواهد بود قابلیت اطمینان سیستم را افزایش دهد.

بديهی است که منافع حاصل از افزایش قابلیت اطمینان مibایست با هزینه های خاموشی ناشی از سطح پائین قابلیت اطمینان سیستم مقایسه گردد. به این ترتیب اطلاع از هزینه خاموشی از اهمیت فراوانی برخوردار است.

سیستم عرضه کننده برق در محورهای زیر نیازمند اطلاع از هزینه های خاموشی است:

- برنامه ریزی تولید نیرو در سیستم.
- شبکه های انتقال فرعی و توزیع نیرو.
- عملیات .
- تعیین نرخهای تعرفه.
- برنامه ریزی استراتژیک.

از دیدگاه کلان اقتصادی نیز پدیده خاموشی باعث میگردد عرضه کل در اقتصاد دچار اختلال گردد. به این ترتیب سطح تولید در جامعه کاهش یافته و قیمتها شدیداً افزایش خواهد یافت که این امر موجب افزایش نرخ تورم میشود.

پدیده خاموشی از دیدگاه اجتماعی و سیاسی نیز قابل بررسی است. خاموشی رفاه عمومی جامعه را تحت الشعاع خود قرار داده و باعث ایجاد نارضایتی در مردم می شود که از بعد سیاسی نیز تبعات مثبتی نخواهد داشت.

علاوه بر مطالب فوق موارد مطرح شده ذیل ، اهمیت تحقیق پیرامون اختلالات برق در منطقه تحت پوشش شرکت برق منطقه ای باخترا آشکارتر خواهد نمود:

۱-۳-۱- اهمیت شرکت برق منطقه ای باخترا:

آمار ذکر شده در جدول شماره ۱ پیوست همین تحقیق بیانگر این واقعیت است که منطقه تحت پوشش شرکت برق منطقه ای باخترا از لحاظ تعداد معادن ، مساحت زیر کشت کشاورزی ، کارگاههای بزرگ صنعتی و ... از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

با وجودیکه سه استان تحت پوشش شرکت برق منطقه ای باخترا (استانهای لرستان ، مرکزی و همدان) تشابهات ساختاری بسیار نزدیکی با هم دارند متأسفانه در هر استان با مشکلات بخصوصی روبرو هستیم. به بیان ساده تر نقاط قوت وضعف شبکه های موجود تا حدودی با هم متفاوت است . بعنوان مثال یکی از مشکلات عمدۀ شبکه توزیع استان مرکزی بادهای شدید و فصلی خصوصاً در فصل پاییز است و سرمای چندین درجه زیر صفر مشکل عمدۀ شبکه توزیع استان همدان است . این درحالی است که وجود درختان بسیار زیاد در شبکه توزیع استان لرستان یک مشکل دست و پا گیر است . مسلماً این تفاوت ها در